

Språk og grenser

REFLEKSJONER OM SPRÅK, SUBJEKT, VIRKELIGHET OG SANNHET

TK LANG

Herren Gud ga mennesket dette budet:
«Du må gjerne spise av
alle trærne i hagen. Men
av treet til kunnskap om
godt og ondt må du ikke
spise. For den dagen du
spiser av det, skal du dø.»

1 Mos 2 16f

«Nei, vett' u hva!!!»

«Det får da
være grenser!!»

«Nei, jeg vet ikke hva jeg
skal tro, jeg.»

AVU 2016-19 Grånavollen 08.0517
TK Long

Slangen var listigere enn alle ville dyr som Herren Gud hadde laget. Den sa til kvinnen: «Har Gud virkelig sagt at dere ikke skal spise av noe tre i hagen?» 2 Kvinnen sa til slangen: «Vi kan spise av frukten på trærne i hagen. 3 Men om frukten på treet som står midt i hagen, har Gud sagt: Dere må ikke spise av den og ikke røre ved den; for da skal dere dø.» 4 Da sa slangen til kvinnen: «Dere skal slett ikke dø! 5 Men Gud vet at den dagen dere spiser av den, vil øynene deres bli åpnet, og dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt.» 6 Nå fikk kvinnen se at treet var godt å spise av og en lyst for øyet – et forlokkende tre, siden det kunne gi innsikt. Så tok hun av frukten og spiste. Hun ga også til mannen sin, som var sammen med henne, og han spiste. 7 Da ble øynene deres åpnet, og de skjønte at de var nakne. De flettet sammen fikenblader og bandt dem om livet.

1 Mos 3 1-7

22 Herren Gud sa: «Se! Mennesket er blitt som en av oss og kjenner godt og ondt. Bare det nå ikke strekker hånden ut og tar av livets tre også, så det spiser og lever evig!» 23 Herren Gud sendte mennesket ut av Edens hage for å dyrke jorden, som det var tatt av. 24 Han drev mennesket ut, og øst for Edens hage satte han kjerubene og det flammende sverdet som svinges uten stans. De skulle vokte veien til livets tre. 1 Mos 3

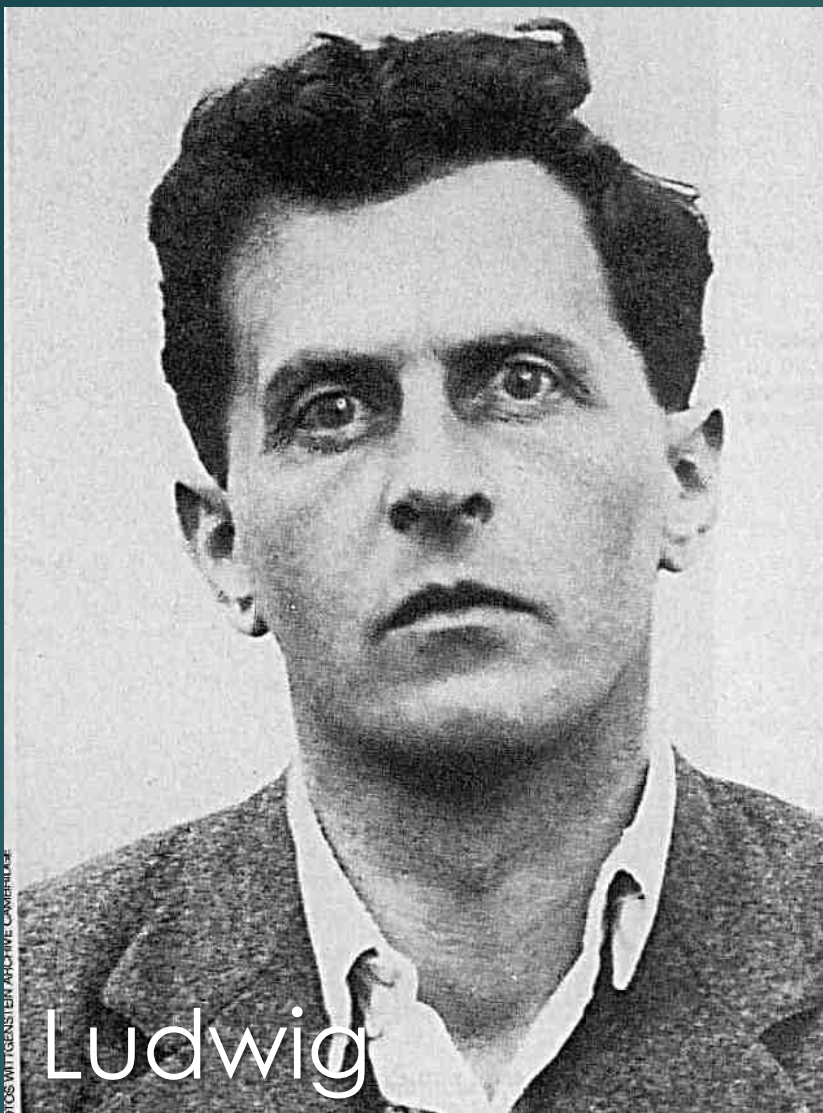
Ingrid, 3 1/2 år,
ringer fra samvær hos far
Far har tidligere utøvd
elektronisk kontroll og psyk. vold
mot mor.

"Han bestemmer over meg!
Han bestemmer inni meg!
— og det behøver han ikke."

Jesus og disiplene dro ut til landsbyene ved Cæsarea Filippi. På veien spurte han disiplene: «Hvem sier folk at jeg er?» 28 De svarte: «Døperen Johannes; men noen sier Elia, og andre en av profetene.» 29 «Og dere», spurte han, «hvem sier dere at jeg er?» Da svarte Peter: «Du er Messias.» 30 Men han forbød dem strengt å snakke om ham til noen.

Mark 8 27-30

Ludwig
Wittgenstein
(1889-1951)

Veileder er opptatt av **Språkets dobbelthet:** **"fengsel"** (Heidegger)

Vi er fanget i en språklig gitt virkelighet. Et *bilde* holder oss fanget. Og vi slipper ikke ut av det, for det ligger i språket vårt som tilsynelatende gjentar det for oss ubønnhørlig. Vår forstand er forhekset "ved hjelp av midlene i språket vårt," sier Wittgenstein. Ordene styrer vår måte å erfare verden på. Språket er virkelighetens grense.

Wittgenstein: Filosofiske undersøkelser (1953), § 115 og § 109.

A woman in traditional African attire, including a red headwrap and multiple necklaces, stands in profile in a savanna landscape. She holds a long, thin stick. In the background, a large, rugged rock formation rises against a blue sky with scattered white clouds. The foreground is filled with tall, dry grass.

Historier havde reddet hendes kærlighed, og historier reddede hendes liv, efter at katastrofen havde ramt hende. «Alle sorger kan bæres, hvis man sætter dem ind i en historie eller fortæller en historie om dem.» Historien afslører meningen med det, der ellers ville forblive en ulidelig række af rene hændelser eller tilfældigheder.

Hannah Arendt: «Isak Dinesen» (1968) i: Eksistens og Religion, 2012 s.161

Vil gi bort mesteparten av formuen

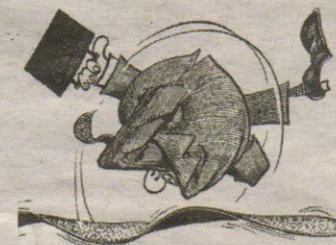
«The self is an ever-changing expression of our narratives, a being and becoming through language and storytelling as we continually attempt to make sense of the world and of ourselves. ... We live our narratives and our narratives become our living; our realities become our stories and our stories become our realities.»

Harlene Anderson: Conversation, language, and possibilities. 1997 s. 216

- Jeg vil gi tilbake til samfunnet brorparten av det jeg har tjent, sier Kjell Inge Røkke (58). Først ut er et hypermoderne forskningsskip til verdens forskere. NYHETER • DEL 1 • SIDE 6-7

Kjell Inge Røkke skal betale og drifte det 181 meter lange skipet med et mannskap på 30 og plass til 60 forskere. ILLUSTRASJON: TRG

AVU 2016-19, Granavollen, 08.05.17
TK Lang

PÅ TEPPET

Velkommen etter

Under forsidesittelen «Vil gi bort mesteparten av formuen» siterer aftenposten Kjell

Inge Røkke:

- Jeg vil gi tilbake til samfunnet brorparten av det jeg har tjent.

Dette har vi andre gjort en stund allerede, Kjell Inge. Vi kaller det skatt.

Gammeldags

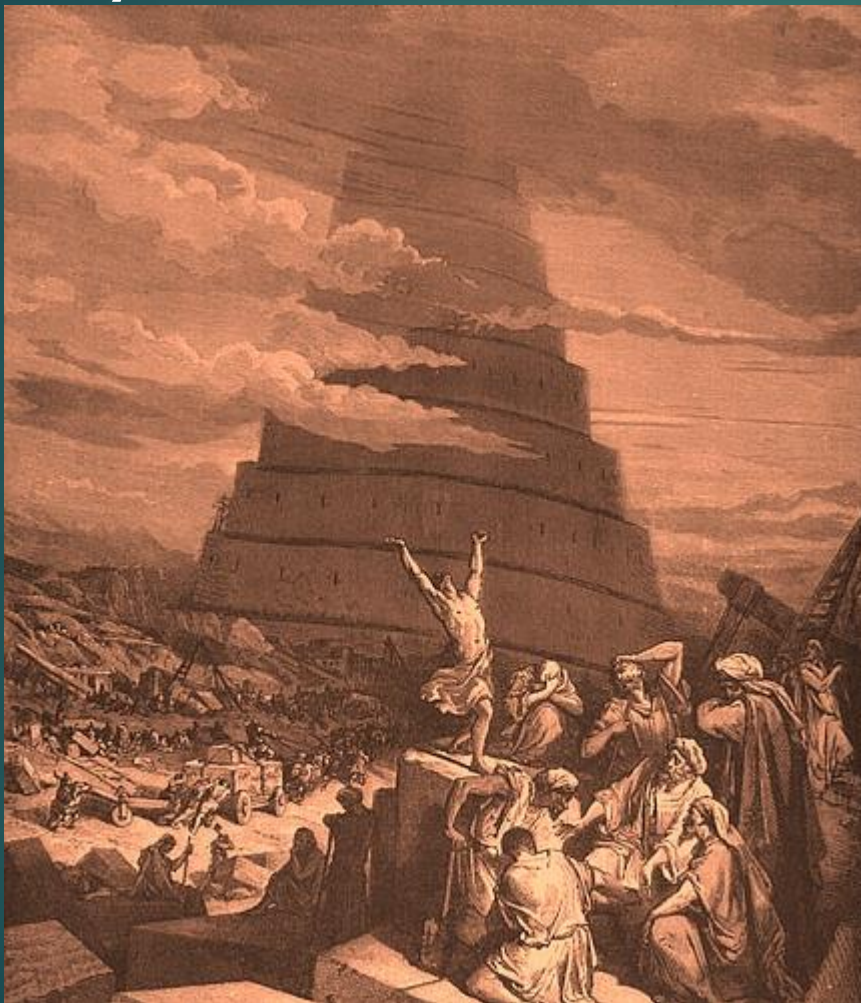
NTB melder at El Salvador som første land i verden forbyr all gruvedrift, for å beskytte miljø og samfunn.

Har de ikke i den tredje verden fjorder de kan dumpe avfallet i?

Gir og tar

Med Wittgensteins perspektiv på *kulturfellesskapet* som et *definisjonsfellesskap* (mening=bruk) og et *handlingsfellesskap* (språkspill) er veileder opptatt av yrkesutøverens :

Språk og dets skaperkraft

Hele jorden hadde samme språk og samme ord ...

De sa til hverandre: "Kom så lager vi ..."

HERREN sa: "Se, de er ett folk og ett språk har de alle. Og dette er det første de gjør! Nå vil ingen ting være umulig for dem, uansett hva de bestemmer seg for å gjøre. Kom la oss stige ned og forvirre språket deres ..."

1. Mos 11, 1+3+6

«... there are absolutely no separate thoughts, propositions or formulations such as maxims, sayings, aphorisms which, when removed from their context and detached from their voice, would retain their semantic meaning in an impersonal form.»

Mikhail Bakhtin: Problems of Dostoevsky's Poetics, 1984 s.95

"Enhver `sannhet` som helten skal komme frem til," skriver Bakhtin i sitt verk om Dostojevskijs poetikk, "kan hos Dostojevskij i bunn og grunn bare være en sannhet for heltens egen bevissthet. I en annens munn vil de innholdsmessig identiske ord, den samme definisjon, få en annen mening og betoning, de vil ikke lenger utgjøre noen sannhet."

I Dostojevskijs univers er det ingen forskjell på "jeg" og "sannheten". Selv om ingen kan si som Kristus "jeg er sannheten", har sannheten overalt dét ved seg at den er en indre størrelse; den kan ikke eksistere uten å bli båret av et "jeg". Den "euklidske verden", naturlovenes virkelighet, er en virkelighet der sannheten er en ytre, tvingende størrelse. Den underlegger seg og tvinger individet ut fra en logikk som ikke er dets egen. Den sannheten vil ikke Dostojevskij følge, da foretrekker han den "skjønnhet" som historisk ble representert ved Kristus, og som alltid og overalt er tilstede i og gjennom hvert enkelt menneske. (Petter Norman Waage: Dostojevskij, 2001 s.80)

«Empirisk sannhet»
Basert på observasjon
eller erfaring

Er du og farmor like gamle?
- Jeg er eldre
= Du ser ikke gammel ut
= og du er veldig snill også
: og når jeg sier det hører
hjemmen min det
hjemmen tenker det først
og så sier minnen ordene
når jeg sier ordene,
da forstår hjemmen det
→ sånn er det.

Sindre, 5 år

Vi er opptatt av at veilederen "blir i det sagte" ut fra forståelsen av at:

"Der Mensch ist was er sagt"

Martin Heidegger
(1889-1976)

"Vi er fanget i en sprogligt given virkelighed, som vi ikke kan komme udover, fordi det er sproget, der kommer til os med virkeligheden. Vores yderste virkelighed er ord – ordene styrer vores måde at erfare verden på, sproget er virkelighedens grænse..."

"... sproget taler i os, vi er undersåtter af sprogvesenet, ... [og det] i en sådan grad, at vi ikke ved hvad vi mener, før vi hører hvad vi selv siger. ...; vi er overgivet til en lytten. At tænke er at lytte, ..., vi ser i virkeligheden med øret, for det er jo sproget, der kommer med alting til os. "

Når mennesket undrer seg, Birgitte Rahbek , 1995, s.410-412

Språkssystemisk forståelse:

Virkeligheten består av multiple inter-subjektivt skapte verdensanskuelser.

Anliggender som bringes inn i veiledning er den enkeltes.

De inngår samtidig i politiske, kulturelle og moralske systemer.

Disse eksisterer som problemdefinerende systemer for dem som deltar i dem. Konteksten er der først med sine virkelighetsdefinerende begreper og verdibaserte perspektiver.

"Den første som gjerdet inn et jordstykke og fikk det innfall å si: Dette er mitt, og fant mennesker som var enfoldige nok til å tro det, var den egentlige grunnlegger av borgersamfunnet,"
sier Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)

Problemer snakkes sanne og eksisterer så lenge det fortsatt er meningsfullt å snakke om dem som problem.

Problem løses gjennom dialoger:

Enten finner vi ut hva vi vil gjøre i forhold til det som snakkes om som et ytre, objektivt problem; eller vi snakker oss frem til et perspektiv som gjør at det som snakkes om, ikke lenger kan snakkes meningsfylt om som et problem.

Problemet opphører da å eksistere. Når det skjer, går også det problemdefinerende systemet i oppløsning, det såkalte språkssystemet.

« När människor säger `det finns inte något alternativ til X´ förflyttar X sig från handlingens till `handlingsvilkorens´ territorium. När människor säger `det finns inget att göra´ finns det förvissa inget de kan göra.

... Levda liv och berättade liv är därför nära förbundna med och beroende av varandra. Man kan paradoxalt nog säga att de historier som berättas om livet griper in i de levda livet innan dessa har levts så att de kan bli stoff för berättelser.

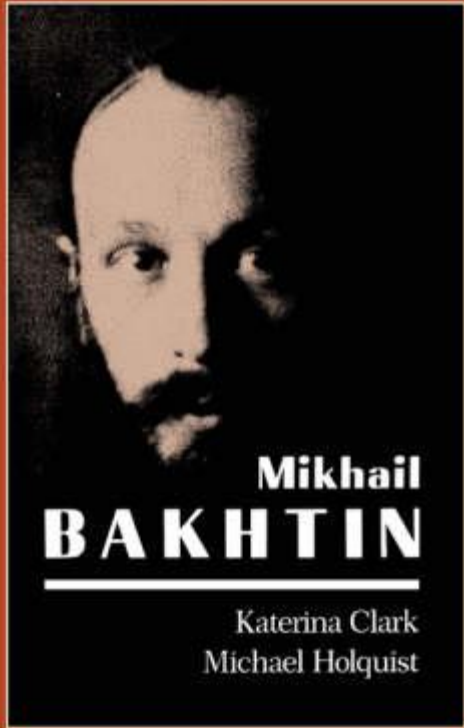
... Livshistorierna styrs uppenbarligen av den blygsamma ambitionen att (`i efterhand´, `efterklokt´) ingjuta en `inre logik´ och mening i de liv som de berättar om. Den kod som de medvetet eller omedvetet följer formar de liv som de berättar om lika mycket som den formar deras berättelser och valet av skurker och hjältar. Man lever sitt liv som en historia som ännu inte har berättats, men det sätt på vilket den historia som förhoppningsvis kommer att bli berättad vävs i hop bestämmer vad det blir för teknik som livstråden spinns i hop med.

Gränsen mellan `bakgrund´ och `handling´ (`struktur´ och `handlingsförmåga´) kan sägas vara den mest omstridda av de gränser som ger form åt livsvärldskartan och därmed indirekt åt levnadsbanorna.»

Zygmunt Bauman: Det individualiserade samhället, 2002 s. 16f.

« We tell stories because in the last analysis human lives need and merit being narrated. This remark takes on its full force when we refer to the necessity to save the history of the defeated and the lost. The whole history of suffering cries out for vengeance and calls for narrative »

Paul Ricoeur: Time and Narrative, vol I, 1983, s.75

«Nonsufficiency, the impossibility of the existence of a single consciousness. I am conscious of myself and become myself only while revealing myself for another, through another, and with the help of another. The most important acts constituting self-consciousness are determined by a relationship toward another consciousness (toward a thou). Separation, dissociation, and enclosure within the self is the main reason for the loss of one's self. Not that which takes place within, but that which takes place on the boundary between one's own and someone else's consciousness, on the threshold. ...

Dostoevsky asserts the impossibility of solitude, the illusory nature of solitude. The very being of man (both external and internal) is the deepest communion. To be means to communicate. Absolute death (non-being) is the state of being unheard, unrecognized, unremembered. To be means to be for another, and through the other, for oneself. A person has no internal sovereign territory, he is wholly and always on the boundary; looking inside himself, he looks into the eyes of another or with the eyes of another. ...

I cannot manage without another, I cannot become myself without another; I must find myself in another by finding another in myself (in mutual reflection and mutual acceptance). Justification cannot be self-justification, recognition cannot be self-recognition. I receive my name from others, and it exists for others (self-nomination is imposture). Even love toward one's own self is impossible.»

Problems of Dostoevsky's Poetics. 1999 s. 287f.

«Dere har hørt det er sagt: `...´
Men jeg sier dere: ...» Jesus: Mat 5

RELATIONAL ORGANIZING: KEY TO THE FUTURE

In the preceding chapters I have stressed the importance of shifting the focus beyond individuals to the relational process of which we are a part. In the last two chapters we explored the relevance of this view to education and therapy. This concern is no less relevant to organizational life. In this section I first want to introduce the concept of relational leading. If the organization is composed of ongoing conversations, what does it mean for leadership? Then we can move on to describe a range of specific practices.

From Managing to Relational Leading

The subject of leadership has a long history. Indeed, there are over 100,000 English language books currently treating this subject. Don't we know quite enough? Is there anything more to be said? From a constructionist standpoint, we are barely at the beginning. This is so because the vast bulk of this writing locates the source of leadership in the individual as opposed to collaborative relations. From the "great man" theories of yore, to more recent accounts of the characteristics and qualities of successful managers, most accounts presume that leadership potential resides within the single person. Yet, from a constructionist standpoint, none of the qualities attributed to good leaders stands alone. Alone, one cannot be inspiring, visionary, humble, or flexible. These qualities are achievements of a collaborative process in which others must participate. A charismatic leader is only charismatic by virtue of others who treat him or her in this way; remove the glitter in their eyes and there is no charisma. An "intelligent decision" is only intelligent if others treat it so. To say anything about the leader as a single human being is to miss the process of relationship responsible for anyone's being "the leader".

If we understand the organization as the co-active flow of conversation, we see that those in leadership positions do not stand above the flow; the challenge is to actively participate in the flow. An entirely new image of the leader is now invited, one in which relational process stands prior to the individual as a focus of concern. The emphasis shifts from individual traits to processes of collaboration, empowerment, dialogue, horizontal decision making, sharing, distribution, networking, continuous learning, and connectivity. In effect, there is a deep and pervasive concern with relational process.

Here it is useful to replace the concept of *leadership* with that of *relational leading*. While leadership denotes the characteristics of an individual, relational leading refers to the process of generating, sustaining, undermining, or creating the meanings from which expectations, motivation, dedication, satisfaction, and actions are derived. To be sure, those in leadership positions have greater leverage in this process, but all may participate. Thus, leading is not the task of a specific individual, but emerges from the way people carry out relationships – from the

«Å velge et forhold er i praksis å velge en verden, og hvordan du lever i den.» TK Lang

«Så ta da mine hender, og før meg frem, inntil jeg salig ender i himlens hjem!
Jeg kan ei gå alene, enn ei et fjed, hvor du meg fører ene, jeg følger med.» (LH799)

«Choose a metaphor and you choose a way of life»

Kenneth Gergen: An Invitation to Social Construction, 3.Ed. 2015 s.193-217

a changing workforce, and so on. The mechanistic metaphor is based on an assumption of a more or less permanent structure. Some tinkering may be made to accommodate changing conditions, but otherwise the machine should remain serviceable. Such assumptions discourage "thinking outside the box". Rather than responding to the world with an eye to innovation, employees wait for orders.

Constructionists offer a more promising metaphor of the organization. To return to the opening of the chapter, constructionists see the organization held together by shared meanings. When we take on this metaphor – let us call it the organization as conversation – entirely new understandings and practices come into view. First, rather than machine parts, employees become conversational partners. In a conversation, one doesn't "give orders"; to do so would replace dialogue with monologue. Because monologue is insensitive to the world of the other, the organization loses vital inputs. For example, if a manager fails to understand the specific needs of employees who are new parents, his/her decisions could frustrate and alienate these employees. By listening and conversing, the manager and employees could generate policies satisfactory to all.

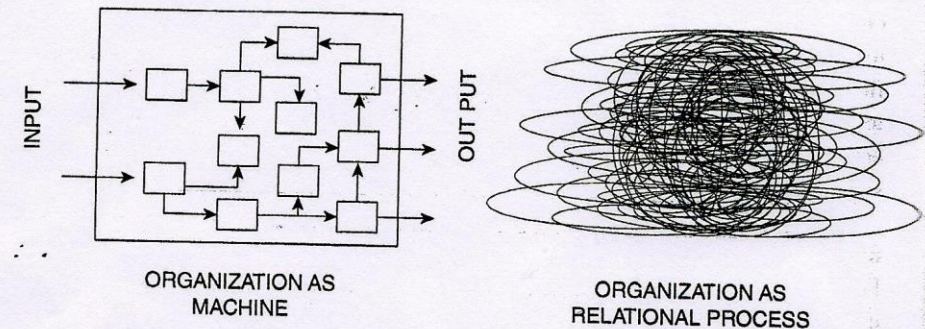

Figure 8.1 Machine and conversation metaphors

Finally, if one understands the organization as conversational co-creation, we open new ways of thinking about change. The mechanistic model is based on adaptation. That is, as the world changes, the organization adapts. The leaders decide on what is to be done (for example, down-size, expand a particular market, etc.) and the employees follow orders. However, with the conversational model, adaptation is a limited goal and the employees are valuable resources in charting the future. Adaptation means making small changes so as to keep the structure intact. If one thinks in conversational terms, then sweeping change is no further away than engaged conversation. Further, because all employees bring certain kinds of knowledge and values to the table, they may add invaluable dimensions to these conversations. I shall have more to say about this as the chapter unfolds.

«As such, collaborative therapy can be characterized as less formal than perhaps is usually so in the institution of therapy. It also challenges institutional traditions such as boundaries and self-disclosure as critical to proper and successful therapy. Instead, importance is placed on the client and therapist as human beings involved in human interaction, hopefully minimizing the risk of the therapist's contributing to social and power inequalities. This does not mean chit-chatting without aim or being casual friends. Therapy conversations and relationships, of course, occur within a particular context and with a particular agenda.

Simply put: a client wants help and a therapist wants to help.»

Harlene Anderson & Diane Gehart: Collaborative Therapy.
Relationships and Conversations that make a Difference. 2007 s. 53

Vi følger Gergens «shift from the individual to the social, including the shift of the focus on knowledge from an individual cognitive construction to a communal one, from language as representational to language as a dynamic social process, and from the notion of a person as a bounded self to the notion of a person as a multi-being.

H. Anderson: «Reflections on Kenneth Gergen's Contribution to Family Therapy» Psychol Stud 2012. 57: 142-149)

Vi oppfatter veiledning som en språklig hendelse, en Dialogisk-Strukturert Aktivitet, et «Språkspill», der veiledningssamtalen er en gjensidig (ikke hierarkisk) søken og utforskning gjennom dialog med hverandre, dvs. med andre og med seg selv, der ny mening og forståelse kontinuerlig utvikles. Veileder er ikke en ubestridt ekspert eller observatør m/ privilegert kunnskap og psykologisk forklaring av en indre virkelighet i den enkelte eller samfunnet.

Takk for oppmerksomheten!

AVU 2016-19, Granavollen 08.0517
TK Lang